

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 107. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359680000/facsimile.pdf> (tilgået 17. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

Friheden, at Aarhundrederne, som kommer, altid uden Strenghed vil bedømme de Begivenheder, som hidførte Frihedens nye Tidsalder.»

Saa vidt kæmper Bogen imod bestemte Samfundsindretninger, paa hver Side kæmper den desuden imod det hele vidtforvrenede Væv af gængse og faste Meninger, af Fordomme, hvormed de fleste Mennesker er pansrede Lag over Lag, af Anskuelse, som ikke maa røres, fordi de indenfor saa og saa mange Kvadratmiles Omfang anses for hellige. Det kan ikke siges for utvetydigt, at i dette Punkt er denne Bog betydelig og livskraftig som faa af Emigrantlitteraturens Frembringelser. Thi dertil har et Folk en Literatur, at det kan faa sin Synskreds udvidet og sin Livsanskuelse konfronteret med Livet. Fra sin tidligste Ungdom forefinder i det moderne Samfund Personligheden et yderst sammensat Kostyme af Fordomme, som den skal trække paa. «Hvorledes, spørger Manden, er det nødvendigt, at jeg ifører mig denne hullede Kappe? kan jeg ikke slippe for denne gamle Pjalt? er det uundgaaeligt, at jeg skal sværte mig i Ansigtet eller bære denne fromme Faaremaske? — Skal jeg forpligte mig til at mene, at Polichinel ikke har nogen Pukkel, skal jeg tro, at Pierrot er højerværdig og anse Harlekin for en Alvorsmand? Maa jeg slet ikke kigge nogen af dem op i Ansigtet og ikke skrive i nogen Haand: «Jeg kender dig, smukke Maske!»? Er der slet ingen Naade? Der er ingen Naade, ifald du ikke vil prygles af Polichinel og sparkes af Pierrot og smage Harlekins Briks. Men Literaturen er eller bør være det Sted, hvor alt det officielle Væsen ophører, Vedtægten er afskaffet, Maskerne rives af og det Uhørte, Oprørende: Sandheden siges.

Den Modstand, *Delphine* vakte, var stærk. Tidens mest bekendte Kritiker skrev: «Man kan ikke tænke sig farligere og mere usædelige Grundsætninger end dem, som udbredes i dette Værk. Forfatterinden synes ikke at mindes de Anskuelse, i hvilke hun som Neckers Datter er opdraget; uden Hensyn til sin Families protestantiske Tro udtaler hun sin Ringeagt for Aabenbaringen, og har i dette slette Arbejde, som foreøvrigt er forfattet med ikke ringe Evner, skrevet et langt Forsvar for Skilsmisse. Delphine taler om Kærligheden som en Balkantinde, om Gud som en Kvæker, om Døden som en Grenadér og om Moralen som en Sofist.» — Store Ord, men de samme store Ord, som Fremtiden bestandig maa høre af den tandløse Fortid, hvis svære Skyts